

شناسایی عوامل موثر بر خشونت و پرخاشگری

لیلا مفاحر: دانشجوی دکتری، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران

امین خطبی: استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران (* نویسنده مسئول) khatibi83@yahoo.com

زهرا هژبرنیا: استادیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران

امیر ندری: استادیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد ایذه، دانشگاه آزاد اسلامی، ایذه، ایران

چکیده

کلیدواژه‌ها

خشونت،
پرخاشگری،
رفتار

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۸
تاریخ چاپ: ۱۴۰۰/۰۹/۱۸

زمینه و هدف: پرخاشگری به رفتارهای خرج از عرف جامعه گفته می‌شود که تحقیقات مختلفی به ریشه‌یابی و جستجوی عوامل موثر بر این رفتار پرداخته‌اند. هدف تحقیق حاضر بررسی عوامل موثر بر بروز خشونت و پرخاشگری می‌باشد.

روش کار: روش تحقیق حاضر، توصیفی-پیمایشی و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. جامعه آماری مرحله کیفی شامل ۱۲ نفر از خبرگان و متخصصان آگاه به ورزش به روش نمونه‌گیری گلوله برفی و هدفمند انتخاب شدند. جامعه آماری در بخش کمی تمثیلگران شرکت‌کننده در مسابقات قهرمانی کشتی در کل کشور بودند که از استان‌های تهران، خوزستان، مازندران، خراسان و اصفهان که دارای سالن‌های کشتی می‌باشند انتخاب شدند. ابزار گردآوری در این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته بود که شامل ۷۳ گویه است. برای آزمون مدل‌های اندازه‌گیری از تحلیل عاملی اکتشافی و معادلات ساختاری به وسیله نرم‌افزار SmartPLS استفاده شد.

یافته‌ها: در بین عوامل رفتاری مؤلفه‌ها به ترتیب رفتار ورزشکاران و رفتار تمثیلگران تأثیر بیشتری بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی داشتند. همچین در عوامل مدیریتی مؤلفه‌ها به ترتیب مدیریت برگزاری مسابقات، شرایط برگزاری مسابقات، امکانات و خدمات، تجهیزات الکترونیکی و سیستم جوامنی تأثیر بیشتری بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی داشتند.

نتیجه‌گیری: در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان گفت که دلایل اصلی اثرگذار در رفتارهای خشونت و پرخاشگری در بعد رفتاری، رفتار ورزشکاران می‌باشد. لذا انتظار می‌رود برای کاهش بروز خشونت و پرخاشگری در بین ورزشکاران، مدیران و مسئولان برگزارکنندگان مسابقات با کنترل و نظارت نقش اساسی داشته باشند.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Mafakher L, Khatibi A, Hojabrnia Z, Nadri A. Identify the factors affecting violence and aggression. Razi J Med Sci. 2021;28(9):92-103.

* منتشر این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

Original Article

Identify the factors affecting violence and aggression

Leila Mafakher: PhD Student, Department of Physical Education and Sport Science, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran

✉ Amin Khatibi: Assistant Professor, Department of Sport Management, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran
(* Corresponding author) khatibi83@yahoo.com

Zahra Hojabnia: Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Science, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran

Amir Nadri: Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Science, Izeh Branch, Islamic Azad University, Izeh, Iran

Abstract

Background & Aims: Aggression and violence are known as global dilemmas and have destructive physical and mental impacts on social and individual levels (2). Experts have emphasized the need for research in the field of violence and aggression to identify the factors that cause and motivate it, as well as providing preventive solutions, and have stated that identifying and explaining violence and aggression or choosing location have provided the best intervention strategy to control and prevent them. (3) Violent and abnormal behavior by athletes, spectators, coaches, and officials of sports teams such as basketball, wrestling, volleyball, football, and futsal are one of the main problems of these sports, which in addition to economic problems and losses, in terms of moral, social, cultural and political also cause great harm (4) Regardless of whether it is a team or an individual, the sport has examples of social processes that include competition, aberration, status relations, sociability, social exchange, cooperation, control, conflict, resource allocation, adaptation, group performance, aggression, and violence (5). However, it should be noted that these processes have different quality and quantity among different sports. The atmosphere of sporting events and competitions puts spectators in an emotional state in which experiencing this type of emotion can lead to emotions and behaviors that are referred to as violence or aggression (7, 6). Stadium violence is both a crime and contrary to certain sports norms. Various factors such as security forces, athletes, coaches, spectators, referees, and club officials can play a direct and indirect role in causing violence in stadiums (11). Among the influential factors in causing stadium and spectator violence, they have attracted more attention and are more visible. Considering that wrestling is the most honorable sport in Iran and also it is a sport in which heroic ethics and character play the first role and the occurrence of violence and immorality can hinder the development and growth of this sport among those who are interested in it and that no research has been done on determining and prioritizing the factors affecting the violence of wrestling spectators, so the researcher has decided to design the effective factors of violence in sports stadiums according to quantitative and qualitative factors; thus, the aim of this study is to investigate the factors affecting the incidence of violence and aggression in wrestling competitions.

Methods: The method of the present research is descriptive survey research and is applied in terms of purpose, which was conducted cross-sectionally. In accordance with the stages of the mentioned research strategy, the researcher has referred to the subject experts in the qualitative stage of the research to collect data; the statistical population of the qualitative stage included 12 experts and specialists aware of wrestling, including coaches, champions, referees and officials of the wrestling federation. Due to the fact that the researcher did not have direct access to the experts in question at the beginning, as a result, by identifying the first person, an attempt was made to identify and conduct interviews with other wrestling experts and specialists in the target cities. The statistical population also included a small number of spectators participating in the junior, youth, and adult wrestling championship

Keywords

Violence,

Aggression,

Behavior

Received: 09/09/2021

Published: 09/12/2021

teams across the country. In the sampling section, the provinces of Tehran, Khuzestan, Mazandaran, Khorasan, and Isfahan were randomly selected from the active provinces of the whole country. In order to test the obtained effectiveness model, the indicators obtained from the quality section were distributed among 220 spectators of the Premier Wrestling League in selected provinces (Tehran, Khuzestan, Mazandaran, Khorasan and Isfahan). The collection tool in this study was a researcher-made questionnaire that was based on the indicators extracted from the qualitative interviews. This questionnaire contains 73 items. To answer these items, a very low to very high Likert scale was used. Cronbach's alpha coefficient was used to assess the reliability of the research questionnaire using SPSS 24 software. To test the proposed measurement models to determine the dimensions affecting violence and aggression in wrestling competitions from exploratory factor analysis by principal component analysis and structural equations including first and second place confirmatory factor analysis by SmartPLS software used.

Results: The proposed model extracted in the qualitative part by interview and coding including four factors (managerial, behavioral, social, and cultural) were used, respectively. In the validation stage, by Cronbach's alpha, for a sample of 220 people, 3 indicators were excluded from the general model due to low validity, and instead of 73 indicators, 70 indicators were evaluated. The results showed that behavioral, managerial, cultural, and social factors are among the causes of violence and aggression in wrestling competitions. In comparing the factor loads of the dimensions of violence, respectively, the importance of the impact of the behavioral management dimension is followed by the managerial dimension, the cultural dimension, and finally the social dimension. In the behavioral factors, the components had a greater effect on violence and aggression in wrestling competitions, respectively, the behavior of athletes and the behavior of spectators. In the managerial factors, the components, respectively, the management of the competition, the conditions of the competition, facilities and services, electronic equipment, and finally the security atmosphere system had a greater impact on violence and aggression in wrestling.

Conclusion: One of the effective factors in the occurrence of violence and aggression is the behavior of athletes. According to the theory of instinctive aggression, internal aggression is a genetic component and exercise is an acceptable and effective means to get rid of factors related to violence and aggression. Those with a strong competitive nature are more likely to explore opportunities and have a greater motivation to reach them. It should be noted, however, that having a competitive personality trait cannot predict an individual's responses; thus, those with a winning personality behave more aggressively than other people. Therefore, it is believed that the more the athlete is able to understand, accurately express, regulate and identify emotions, the more he will have thinking habits that will make him more efficient and improve his performance (18). Other causes of violence and aggression are spectator behavior. According to the theory of instinctive behavior, aggression and violence by spectators during or after sports matches are a symbolic display of aggressive energy that, if suppressed, occurs in the context of society and rates, and will increase violent crime and violent behavior in other social arenas. In this regard, failure to achieve goals leads to various behaviors, one of which is aggression. According to this theory, the vandalistic and mobster behaviors of spectators are largely the result of their failure to achieve their goals during competitions (22). Finally, other factors influencing the occurrence of violence and aggression are psychosocial phenomena that can be manifested in emotional environments. Examining the favorable social contexts in wrestling can be considered as a sociological study that allows the identification of social factors affecting sports and violence (25). According to the theory of social learning, a person's behavior is formed through observation and during socialization and role modeling. According to Bandura, by observing violent and undesirable behaviors from family, media, peers, people learn what violence is and how to deal with it, then they are more likely to implement this behavior in their personal lives, even in social lives (26). Therefore, in order to prevent the occurrence of violence, in addition to creating a culture, it is possible to prevent the occurrence of violence in sports events by increasing the quality of competitions.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Mafakher L, Khatibi A, Hojabrnia Z, Nadri A. Identify the factors affecting violence and aggression. Razi J Med Sci. 2021;28(9):92-103.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

درباره بروز رفتار خشونت‌آمیز تماشاگران در هنگام انجام مسابقات ورزشی بیان کرده‌اند که از عوامل خرد اجتماعی تا دگرگونی‌های کلان اجتماعی را شامل می‌شود و با گسترش تدریجی فرهنگ تماشاگری و طرفداری در ورزش، مسائل خشونت‌آمیز مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است (۹). مطابق با نظریه یادگیری اجتماعی، رفتار پرخاشگرانه و خشونت‌آمیز در ورزش با روش جانشینی و روش الگوگیری فراگرفته می‌شود. در شیوه جانشینی، فرد برای رفتار پرخاشگرانه و خشونت‌آمیز با مجازات و یا بر عکس پاداش مواجه می‌شود ولی در شیوه الگوگیری، افراد از ورزشکاران مشهور، پیروی کرده و زمانی که ورزشکار رفتار خشونت‌آمیزدارد، هوازدار به الگوگیری و پیروی از او اقدام می‌کند (۱۰).

خشونت ورزشگاهی، هم نوعی جرم بوده و هم مخالف با هنجارهای خاص ورزش می‌باشد. در بروز ایجاد خشونت ورزشگاهی عوامل مختلفی همچون نیروهای امنیتی، ورزشکاران، مربیان، تماشاگران، داوران و مسئولین باشگاه‌ها می‌توانند به طور مستقیم و غیرمستقیم نقش داشته باشند (۱۱). در بین عوامل تأثیرگذار در ایجاد خشونت ورزشگاهی، تماشاگران، توجه بیشتری را به خود جلب کرده‌اند و نمود بیشتری دارند. علل ایجاد خشونت در ورزشگاه‌ها و توسط تماشاگران شامل علل مربوط به رقابت در مسابقات، علل مربوط به محیط ورزشگاه و علل مربوط به مسائل خارج از مسابقه می‌باشند (۶، ۷).

لک (۲۰۲۰) در تحقیقی به برسی علل سیاسی خشونت و پرخاشگری مرتبط با ورزش پرداخت و بدین نتیجه رسید که تقویت اقدامات پرخاشگرانه توسط بازیکنان، مربیان، والدین یا رسانه‌های جمعی و سو استفاده کلامی توسط بازیکنان، والدین، مربیان و هوازداران و همچنین بازی‌های ویدیویی خشن، طبیعت ورزش، طرفداران رقابت، سرخوردگی، ازدحام بیش از حد و یک مرکز ورزشی که از نظر ورزشی ضعیف نگهداری می‌شود، تنها دلایل خشونت و پرخاشگری در ورزش نیست، بلکه سیاست‌های قومی در فدرالیسم قومی سهم زیادی در خشونت و ورزش پرخاشگری دارد (۱۲). چاولا و سینف (۲۰۱۷) در تحقیقی بدین نتیجه رسید که تفاوت فراوانی در آسیب‌پذیری و پرخاشگری

مقدمه

پرخاشگری شامل رفتاری است که از روی قصد و جهت صدمه زدن به خود و یا دیگری انجام می‌شود و می‌تواند دارای جلوه‌های مختلف باشد و از بدرفتاری کلامی که سبب آسیب روان‌شناختی شده تا خشونت فیزیکی را در بر می‌گیرد و متضمن بی‌توجهی صرف به سلامت خود و یا دیگران می‌باشد (۱). پرخاشگری و خشونت به عنوان یک معضل جهانی شناخته شده و دارای اثرات مخرب جسمانی و روانی در سطوح اجتماعی و فردی می‌باشد (۲). متخصصان بر ضرورت تحقیق در حوزه خشونت و پرخاشگری جهت شناسایی عوامل ایجاد کننده و برانگیزاننده آن و نیز ارائه راهکارهای پیشگیرانه تأکید کرده‌اند و بیان کرده‌اند که شناسایی و تبیین خشونت و پرخاشگری امکان‌گزینش بهترین راهکار مداخله‌ای را جهت کنترل و پیشگیری آن‌ها فراهم کرده است (۳). بروز رفتارهای خشونت‌آمیز و نابهنجار از سوی ورزشکاران، تماشاگران، مربیان و مسئولین تیم‌های ورزشی از قبیل بسکتبال، کشتی، والبیال، فوتbal و فوتسال یکی از مشکلات اساسی این ورزش‌ها می‌باشد که علاوه بر مشکلات و ضررها اقتصادی، از لحاظ اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی هم آسیب‌های زیادی را در پی دارد (۴). ورزش صرف‌نظر از نوع تیمی و یا انفرادی بودن آن، دارای نمونه‌هایی از فراگردهای اجتماعی می‌باشد که شاملاً رقابت، کج روی، روابط متزلتی، جامعه‌پذیری، مبادله اجتماعی، همکاری، کنترل، ستیز، تخصیص منابع، سازگاری، عملکرد گروهی، پرخاشگری و خشونت می‌باشد (۵). هرچند باید اشاره کرد که در بین ورزش‌های مختلف این فراگردها، کیفیت و کمیت متفاوتی دارند. فضای حاکم بر رویدادها و مسابقات ورزشی تماشاچیان را در وضعیتی هیجانی قرار می‌دهد که تجربه این نوع هیجانات می‌تواند منجر به بروز احساسات و رفتارهایی گردد که از آن تحت عنوان خشونت یا پرخاشگری نام برده می‌شود (۷، ۸).

بارزترین نمونه رفتار خشونت‌آمیز در بین طرفداران ورزشی، پدیده اوباشگری می‌باشد که امروزه به شکل نسبتاً سازمان یافته‌ای در کشورهایی به ویژه در اروپا پیشرفت چشمگیری داشته‌اند (۸). نظریه‌پردازان و پژوهشگران حوزه علوم اجتماعی عوامل مختلفی را

شامل مربیان، قهرمانان، داوران و مسئولین فدراسیون کشتی بودند. با توجه به اینکه محقق به متخصصان مورد نظر تحقیق در ابتدا به صورت مستقیم دسترسی نداشته در نتیجه با شناسایی اولین فرد سعی شد تا از طریق آن بقیه خبرگان و متخصصان آگاه به ورزش کشتی شهرهای مورد نظر شناسایی و مصاحبه اجرا شود. در نتیجه می‌توان گفت که روش نمونه‌گیری از خبرگان در این پژوهش، نمونه‌گیری گلوله برفی و هدفمند بوده است. در تحقیق حاضر اصول اخلاق در مراحل اجرای پژوهش رعایت شده؛ همچنین تحقیق حاضر در دانشگاه آزاد اسلامی به شماره (IR.IAU.SHR.REC.1399.046) ثبت شده است.

جامعه آماری در بخش کمی نیز شامل تماشاگران شرکت‌کننده در مسابقات تیمهای قهرمانی نوجوانان، جوانان و بزرگسالان کشتی در کل کشور بودند. در بخش نمونه‌گیری به صورت تصادفی از استان‌های فعال کل کشور، استان‌های تهران، خوزستان، مازندران، خراسان و اصفهان انتخاب شدند.

به منظور آزمون مدل تأثیرگذاری به دست آمده، شاخص‌های حاصل از بخش کیفی بین تماشاگران لیگ برتر کشتی در استان‌های منتخب (تهران، خوزستان، مازندران، خراسان، اصفهان) توزیع شد. با توجه به اینکه محقق قصد داشت که در بخش کمی، جهت تجزیه و تحلیل آماری، از تحلیل عاملی تأییدی با نرم‌افزار Smart- Pls استفاده کند و از طرفی دیگر به دلیل نامحدود بودن حجم جامعه، می‌توانیم نسبت ۱۰ به ۱ یا ۲۰ به ۱ یعنی به ازای هر متغیر ۱۰ تا ۲۰ نمونه در نظر بگیریم که در این وضعیت حداقل حجم نمونه ۲۰۰ نفر می‌باشد و با در نظر گرفتن واریانس نمونه ۰/۱۴۲ (۰/۱۴۲) حجم نمونه محاسبه شده به طور تقریبی ۲۱۸ نفر می‌باشد. البته محققان این تحقیق جهت جلوگیری از ریزش نمونه، ۲۵۰ نفر فرستادند که ۲۲۰ تا از آن‌ها داری اعتبار بودند.

ابزار گردآوری در این تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته است که طبق شاخص‌های استخراج شده از مصاحبه‌های بخش کیفی بود. این پرسشنامه شامل ۷۳ گویه است. جهت پاسخ به این گویه‌ها از طیف لیکرت خیلی کم تا خیلی زیاد استفاده شد. جهت سنجش پایایی پرسشنامه تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ به

در بین بازیکنان مختلف در ورزش کربکت وجود دارد و میزان پرخاشگری بازیکنان این رشته تیمی در مقایسه با ورزش انفرادی رزمنی بیشتر می‌باشد (۱۳). در پژوهشی دیگر ایشیک، کلیچ واکسوی (۲۰۱۷) دریافتند که سطح خرده مقیاس‌های پرخاشگری و خشونت و سطح تهاجم عمومی ورزشکاران رشته‌های تیمی با اختلالات شناوی بالاتر از ورزشکاران ورزش‌های انفرادی است (۱۴).

سلیمانی، مهدیزادگان و نمازیزاده (۲۰۱۶) طی تحقیقی دریافتند که مربیان ورزشی به عنوان افرادی مؤثر بر تعیین جو اخلاقی تیم و تعیین معیارهای اخلاقی برای تیم، می‌بایستی استفاده از رفتارهای پرخاشگرانه را کاهش داده و همچنین این نکته را به تمامی بازیکنان نیز گوشزد نمایند و آنان را به دوری از رفتارهای پرخاشگرانه و انجام بازی جوانمردانه تشویق نموده و عواقب انجام پرخاشگری در ورزش و تمرين را به آنان، متذکر شوند (۱۵).

طی سالیان اخیر پرخاشگری‌های متعددی در سالن‌های کشتی رخ داده است. با توجه به اینکه ورزش کشتی پرافتخارترین ورزش ایران است و همچنین رشته کشتی ورزشی است که در آن اخلاق و منش پهلوانانه حرف اول را می‌زند و بروز خشونت و بدآخلاقی می‌تواند مانع توسعه و بالندگی این رشته ورزشی در بین علاقه‌مندان شود و اینکه تحقیقی که بر تعیین و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر خشونت تماشاگران ورزش کشتی باشد انجام نشده است، در نتیجه محقق را بر آن داشته با توجه به عوامل کمی و کیفی به طراحی عوامل مؤثر خشونت در استادیوم‌های ورزشی بپردازد؛ از این رو هدف تحقیق حاضر بررسی عوامل مؤثر بر بروز خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی می‌باشد.

روش کار

روش تحقیق حاضر از نوع تحقیقات توصیفی- پیمایشی می‌باشد و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد که به صورت مقطعی برگزار گردید. مطابق با مراحل استراتژی پژوهش مذکور، محقق در مرحله کیفی تحقیق جهت گردآوری داده‌ها به خبرگان موضوع مراجعه کرده است؛ جامعه آماری مرحله کیفی شامل ۱۲ نفر از خبرگان و متخصصان آگاه به ورزش کشتی

نمونه مورد مطالعه ساختار ۵ عاملی را تکرار خواهد کرد یا نه؟ بر روی داده‌ها تحلیل عاملی اکتشافی انجام گردید. قبل از انجام تحلیل عاملی ابتدا باید اطمینان حاصل کرد که آیا تعداد داده‌های موجود برای تحلیل عاملی مناسب هستند یا خیر؟ برای این منظور از شاخص‌های KMO و آزمون بارتلت استفاده شد.

شاخص کفايت نمونه‌گيري (KMO) در اين محاسبه ۰/۸۰ بود که مقدار مناسبی را نشان مي‌دهد (مقدار بالاتر از ۶۰٪ برای اين شاخص مناسب است). سطح تحت پوشش آماره کاي دو برای شاخص بارتلت نيز صفر مي‌باشد که وضعیت اين شاخص را نيز مناسب نشان مي‌دهد (سطح تحت پوشش آماره در صورتی که کمتر از ۵٪ باشد، وضعیت روايی مناسب تشخيص داده مي‌شود). حال مي‌توان تحلیل عاملی اکتشافی و تأييدی را برای عوامل مدیرiyتی و مؤلفه‌های آن، مورد آزمون قرار داد.

برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS از شاخص‌های پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده می‌شود. در این بخش پس از بررسی نتایج تحلیل عاملی اکتشافی، مدل اولیه استخراج شده از تحلیل عاملی اکتشافی به وسیله نرم‌افزار SmartPLS مورد اندازه‌گیری قرار گرفته شد. در این مدل به طور کلی ۴ بعد، ۱۰ مؤلفه و ۵۴ شاخص در مرحله اکتشافی مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به چند سطحی بودن مدل، از طریق مدل معادلات ساختاری و به طور اخص تکنیک تحلیل عاملی تأییدی به بررسی مسیرهای مشخص شده پژوهش مطابق با الگوی شناسایی شده پرداخته شد (شکل ۱).

مطابق با اطلاعات ارائه شده در شکل ۱، تمام روابط تدوین شده در مدل مفهومی پژوهش، همه مسیرها مورد تأیید قرار می‌گیرند؛ زیرا مقدار آماره t که برای این روابط گزارش شده است بیشتر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. همچنین نتایج بار عاملی متغیرهای تحقیق برای تک تک شاخص‌ها از ۰/۵ بیشتر شده‌اند و همچنین مقادیر امحاسبه شده برای هریک از بارهای عاملی خارج بازه ۱-۱/۹۶ تا (+1/۹۶) قرار گرفته و در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار است. لذا می‌توان همسویی سؤالات پرسشنامه برای اندازه‌گیری مفاهیم را در این مرحله معتبر نشان

کمک نرم‌افزار 24 SPSS استفاده گردید که یکی از معتبرترین این تکنیک‌ها می‌باشد. با توجه به یافته‌های اعتباریابی ضریب آلفای کربنباخ، شاخص‌های پژوهش از اعتبار بالای ۷۰٪ برخوردار بودند.

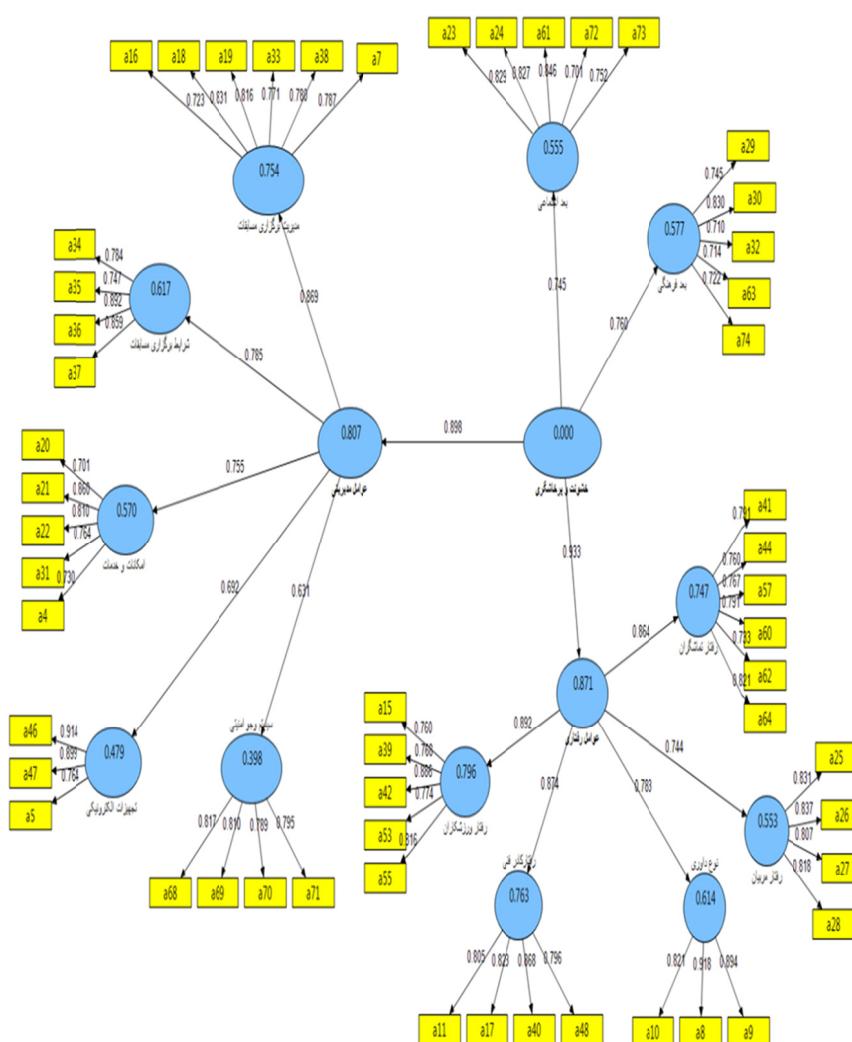
در این تحقیق پرسشنامه‌ای به صورت الکترونیک طراحی شد و به صورت ارسال لینک، پرسشنامه به صورت پیام خصوصی برای هر کاربر در صفحه شخصی اش در لینک‌داین و همچنین قرار دادن لینک پرسشنامه در صفحه شخصی پژوهشگر بود تا در معرض دید همه افراد متصل به پژوهشگر قرار گیرد. در نتیجه روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری زنجیره‌ای بوده است. یعنی پژوهشگر با ارسال لینک پرسشنامه به افراد در لینک‌داین خواسته است تا لینک پرسشنامه را در اختیار دیگر کاربران لینک‌داین قرار دهد و به همین ترتیب لینک پرسشنامه به صورت زنجیره‌ای توزیع شده است.

برای آزمون مدل‌های اندازه‌گیری پیشنهادی تحقیق جهت تعیین ابعاد مؤثر بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی از تحلیل عاملی اکتشافی به روش تجزیه و تحلیل مؤلفه‌های اصلی و معادلات ساختاری شامل تحلیل عاملی تأییدی رتبه اول و دوم و به وسیله نرم‌افزار SmartPLS استفاده شد.

یافته‌ها

مدل پیشنهادی استخراج شده در بخش کیفی توسط مصاحبه و کددھی به ترتیب شامل چهار عامل (مدیریتی، رفتاری، اجتماعی و فرهنگی) استفاده شد. که در مرحله اعتباریابی به وسیله آلفای کربنباخ برای نمونه ۲۲۰ نفری ۳ شاخص به دلیل اعتبار پایین از مدل کلی خارج شدند و به جای ۷۳ شاخص ۷۰ شاخص مورد ارزیابی قرار گرفت.

جهت بررسی روابی سازه متغیرهای تحقیق از تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی رتبه نوع اول و دوم مورد استفاده قرار گرفت. محقق برای عامل مدیریتی، ۵ مؤلفه (مدیریت برگزاری مسابقات، شرایط برگزاری مسابقات، امکانات و خدمات، تجهیزات الکترونیکی و سیستم امنیتی) در نظر گرفت. برای بررسی آن‌ها ۲۹ شاخص طراحی و از طریق پرسشنامه مورد سنجش واقع شد. سپس جهت بررسی اینکه آیا شاخص‌های

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش در حالت تخمین ضرایب استاندارد

جدول شماره ۱ ماتریس مربوط به روایی واگرا داد.
مدل‌های اندازه‌گیری تحقیق را نشان می‌دهد.
همان‌گونه که در جدول ۱ آورده شده است، جذر AVE که برای هر سازه گزارش شده است (قطر اصلی) از همبستگی آن با سایر سازه‌های مدل بیشتر است که این موضوع بیانگر روایی واگرای قابل قبول برای مدل‌های اندازه‌گیری است. پس از اطمینان از برآش مدل‌های اندازه‌گیری از طریق آزمون پایایی، روایی همگرا و روایی واگرای مرحله بعدی آزمون برآش مدل ساختاری می‌باشد.
شاخص نیکوبی و برآش مدل: مدل کلی شامل هر دو بخش مدل‌های اندازه‌گیری و ساختاری می‌باشد و با

روایی واگرایی قابل قبول یک مدل، بیانگر آن است که یک سازه در مدل، نسبت به سازه‌های دیگر تعامل بیشتری با شاخص‌هایش دارد. در این روش میزان رابطه یک متغیر با سؤالات در مقایسه رابطه آن متغیر با سایر متغیرها است؛ به طوری که روایی واگرایی یک مدل حاکی از آن است که یک متغیر در مدل، تعامل بیشتری با سؤالات خود و سؤالات دیگر دارد. روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که میزان میانگین واریانس استخراج شده برای هر متغیر بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن متغیر و متغیرهای دیگر است. مرربع مقدار ضرایب همبستگی بین متغیرها در مدل باشد.

نتایج بررسی مدل اندازه‌گیری ابعاد خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی در جدول شماره ۲ وردیده است.

نتایج جدول شماره ۲ بیانگر این است که عوامل رفتاری، مدیریتی، فرهنگی و اجتماعی جز عامل‌های روز خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی می‌باشند. در مقایسه با راههای عاملی ابعاد خشونت به ترتیب اهمیت تاثیر بُعد مدیریت رفتاری، سپس بُعد مدیریتی، بُعد فرهنگی و در آخر بُعد اجتماعی قرار دارد. پس از بررسی برآذش مدل‌های اندازه‌گیری و مدل ساختاری و داشتن برآذش مناسب مدل‌ها، فرضیه‌های پژوهش، بررسی و آزمون شد. با توجه به اینکه عوامل ففتاری، مدیریتی، داشتن بُعد مدیریتی، سه عوامل ایجاد شدند.

در عوامل رفتاری (جدول ۳) مؤلفه‌ها به ترتیب رفتار ورزشکاران و رفتار تماشاگران تاثیر بیشتری بر خشونت پرخاشگری در مسابقات کشتی داشتند.

در عوامل مدیریتی (جدول ۴) مؤلفه‌ها به ترتیب مدیریت برگزاری مسابقات، شرایط برگزاری مسابقات،

تائید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود.

از طرفی در مدل سازی مسیری PLS معیاری برای سنجش تمام مدل وجود ندارد. به همین دلیل همان‌گونه که عنوان شد برای بررسی برازش کلی مدل از معیار نیکوبی برازش (Goodness Of Fit) استفاده می‌شود. معیار GOF مربوط به برازش کلی مدل‌های معادلات ساختاری است، بدین معنی که پژوهشگر توسط این معیار می‌تواند درستی و برازش کلیت مدل مفهومی پیشنهادی را مورد آزمون قرار دهد که فرمول آن در زیر ارائه شده است (رابطه ۱).

(رابطه ۱):

$$GOF = \sqrt{Communalities} \times R^2$$

طبق جدول استخراجی ۱، تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که GOF محسوبه شده برابر ۰/۶۳ که این از ۰/۴ بزرگ‌تر است در نتیجه مدل تحلیل عاملی تحقیق از پرازش مناسبی برخوردار است.

جدول ۱ - ماتریس سنجش روایی و اگرا

سازه‌ها	مدیریت برگزاری مسابقات	نیزه‌پردازی مسابقات	امکانات و خدمات	تجهیزات الکترونی	سیستم و امنیتی	رفتار ورزشکاران	تجهیزات الکترونی	امکانات و خدمات	نیزه‌پردازی مسابقات	مدیریت برگزاری مسابقات	عوامل اجتماعی	رفتار نماشگران	نوع داوری	رفتار کادر فنی	سیستم و امنیتی	تجهیزات الکترونی	امکانات و خدمات	نیزه‌پردازی مسابقات	مدیریت برگزاری مسابقات	
عوامل فرهنگی	۰/۵۲	۰/۴۷	۰/۴۴	۰/۵۵	۰/۴۱	۰/۴۹	۰/۶	۰/۳۶	۰/۵۵	۰/۴۴	۰/۵۷	۰/۷۴	۰/۵۸	۰/۵۸	۰/۵۷	۰/۵۸	۰/۴۶	۰/۴۴	۰/۵۸	۰/۷۷
عوامل اجتماعی	۰/۴۲	۰/۴۵	۰/۴۲	۰/۳۱	۰/۳۳	۰/۱۸	۰/۸۶	۰/۷۷	۰/۴۹	۰/۸۱	۰/۶۲	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۵۱	۰/۵۷	۰/۴۸	۰/۴۲	۰/۴۸	۰/۵	۰/۴۹
رفتار مردمی	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۳۲	۰/۳۳	۰/۱۸	۰/۸	۰/۳۵	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۸۶	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۵۱	۰/۵۷	۰/۴۸	۰/۴۲	۰/۴۸	۰/۵	۰/۴۹
نوع داوری	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۳۴	۰/۳۹	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۳۵	۰/۵۲	۰/۸۱	۰/۷۸	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۶۶	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲
رفتار مردمی	۰/۴۹	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۴۹	۰/۴۳	۰/۴۴	۰/۸۷	۰/۳۵	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۸۶	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۵۹	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲
رفتار کادر فنی	۰/۳۸	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۴۴	۰/۴۹	۰/۴۳	۰/۸۱	۰/۳۹	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۸۶	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۶۶	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲
نوع داوری	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۳۲	۰/۳۴	۰/۴۴	۰/۸۷	۰/۳۵	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۸۶	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۶۶	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲
رفتار نماشگران	۰/۵۳	۰/۵۲	۰/۵۲	۰/۴۲	۰/۴۳	۰/۴۳	۰/۷۷	۰/۴۶	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۸۶	۰/۷۸	۰/۵۸	۰/۶۲	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲
عوامل اجتماعی	۰/۴۲	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۴۶	۰/۴۴	۰/۴۶	۰/۵۸	۰/۵۸	۰/۵۸	۰/۷۸	۰/۷۸	۰/۷۷	۰/۵۸	۰/۶۲	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲
عوامل فرهنگی	۰/۵۲	۰/۴۷	۰/۴۷	۰/۵۵	۰/۴۱	۰/۴۹	۰/۵۷	۰/۵۸	۰/۵۸	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۵۷	۰/۶۲	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲	۰/۶۲

جدول ۲- بارهای عاملی و مقدار T-Values خشونت و پرخاشگری

رتبه	T-Values	بار عاملی	عامل‌های خشونت و پرخاشگری
۱	۵۶,۹۵	۰/۹۳	عامل رفتاری
۲	۳۱,۲۷	۰/۸۹	عوامل مدیریتی
۳	۱۴/۵۷	۰/۷۶	عوامل فرهنگی
۴	۱۰/۱۸	۰/۷۴	عوامل اجتماعی

جدول ۳- بارهای عاملی و مقدار T-Values عوامل رفتاری

رتبه	T-Values	بار عاملی	عوامل رفتاری
۱	۳۲/۳۸	۰/۸۹	رفتار ورزشکاران
۲	۲۴/۲۱	۰/۸۶	رفتار تماشاگران

جدول ۴- بارهای عاملی و مقدار T-Values عوامل مدیریتی

رتبه	T-Values	بار عاملی	بعد عامل مدیریتی
۱	۳۷/۳۲	۰/۸۶	مدیریت برگزاری مسابقات
۲	۱۵/۶۷	۰/۷۸	شرایط برگزاری مسابقات
۳	۱۲/۰۹	۰/۷۵	امکانات و خدمات
۴	۹/۷۸	۰/۶۹	تجهیزات الکترونیکی
۵	۷/۲۱	۰/۶۳	سیستم جو امنیتی

ورزشکاران از قوانین و مقررات، توهین یا بی احترامی ورزشکار به ورزشکار باشد که فرد ورزشکار ممکن است چنان دچار تنفس و فشار روانی شود که رفتارهایی جبران ناپذیر در زمین ورزشی از خود بروز دهد که به تبعات آن می‌تواند به ورزشکار و تیم ورزشی آسیب وارد کند (۱۷).

مطابق با نظریه پرخاشگری غریزی، پرخاشگری درونی مؤلفه‌ای ژنتیکی است و ورزش به عنوان وسیله‌ای پذیرفتنی و کارآمد برای رها شدن از عوامل مربوط به خشونت و پرخاشگری می‌باشد. کسانی که دارای خصوصیت رقابتی شدید هستند، تمایل بیشتری به کنکاش درباره موقعیت‌ها دارند و از انگیختگی بیشتری جهت دستیابی به آن‌ها بخوردار هستند. هرچند باید اشاره کرد که داشتن ویژگی شخصیتی رقابت‌جویی صرف، نمی‌تواند پاسخ‌های فرد را پیش‌بینی کند؛ بدین صورت کسانی که شخصیت بردگرا دارند، به نسبت افراد دیگر پرخاشگرانه‌تر رفتار می‌کنند؛ از این‌رو اعتقاد بر این است که هرچه ورزشکار توانایی بیشتری در درک، ابراز دقیق، تنظیم و شناسایی هیجانات داشته باشد، عادات فکری خواهد داشت که سبب کارآمدتر شدن فرد شده و باعث بهبود عملکرد فرد می‌شود (۱۸).

امکانات و خدمات، تجهیزات الکترونیکی و در نهایت سیستم جو امنیتی تاثیر بیشتری بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام این تحقیق مدل‌سازی عوامل موثر بر بروز خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی بود. نتایج نشان داد که در عوامل رفتاری مؤلفه‌ها به ترتیب رفتار ورزشکاران و رفتار تماشاگران تاثیر بیشتری بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی داشتند. همچنین مشخص شد که در عوامل مدیریتی مؤلفه‌ها به ترتیب مدیریت برگزاری مسابقات، شرایط برگزاری مسابقات، امکانات و خدمات، تجهیزات الکترونیکی و در نهایت سیستم جو امنیتی تاثیر بیشتری بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی داشتند.

یکی از عوامل موثر بر بروز خشونت و پرخاشگری، رفتار ورزشکاران می‌باشد. نتایج این قسمت از تحقیق با تحقیقات خاقانی آور و شانواز (۲۰۱۶)، میلووانوویچ (۲۰۲۰) و هاونگ و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی دارد (۴, ۱۳, ۱۶). امروزه در شرایط مسابقه و رقابت ورزشی، با توجه به شرایط حاکم بر مسابقه از جمله دوپینگ کشتی گیران، استرس شدید ورزشکاران، عدم آگاهی

تماشاگران، ورزشکاران، مربيان و عوامل اجرابي يكى از مشكلات مدیران رويدادهای ورزشی شده است و اين نابهنجاریها در ورزش‌های تیمی بيشتر دیده می‌شوند. اين نابهنجاریها علل متفاوت فردی و محیطی دارند. نتایج به دست آمده از تحقیق از جمله عواملی است که می‌تواند تنش‌های کلامی و فیزیکی را افزایش دهد و موجب رفتارهای نامناسب تماشاچیان شود، هنگامی که تراکم جمعیت بیشتر است تماشاچیان به هم نزدیک‌تر هستند که این می‌تواند موجب بروز مشکلاتی بین آن‌ها شود. نزدیک بودن تماشاگران به زمین بازی به این معنی است که گفتار تماشاگران توسط بازيکنان، مربيان و داوران بيشتر شنیده می‌شود و بالعکس. اين مسئله موجب انتقال تنش‌ها می‌شود. از سویی دیگر متأسفانه با جلوگیری از حضور زنان در استadiوم‌های ورزشی و مردانه شدن فضای آن، شاهد رفتارهای غیراخلاقی در میان تماشاگران هستیم. این در حالی است که بسياری از کارشناسان بر اين باورند که با امكان حضور زنان در استadiوم‌های ورزشی می‌توان کنترل اجتماعی را افزایش داد و با کمک خود مردم اين رفتارهای نامناسب را کنترل کرد. با توجه به فرهنگ ايراني شکی نیست که با حضور خانم‌ها و خانواده‌ها در ورزشگاهها، بسياری از حریم‌ها حفظ خواهد شد و جو سالم‌تری بر استadiوم‌ها حاكم خواهد شد. حضور افراد خانواده خود یا دیگران در استadiوم‌ها، عامل مؤثری در حمایت نکردن از رفتارهای پرخاشگرانه و غیراخلاقی دیگران و بازداری آنان از اين‌گونه رفتارهای ناشایست خواهد بود. بی‌شك اين ناخوشایندی عمومی و منفعل نبودن در مقابل يكى از بهترین عوامل کنترل، چنین رفتارهای نادرستی نابهنجاری‌های رفتاری در اماكن و استadiوم‌های ورزشی است.

يکى از مهم‌ترین دلایل پرخاشگری عوامل مدیریتی در متغير شرایط برگزاری مسابقات است که به دليل حضور افراد زياد در مسابقات ورزشی به عنوان تماشاگران، بي‌نظمی در سازمان‌دهی ورود و خروج و استقرار تماشاگران، ازدحام تماشاگران پشت درب‌های بسته سالن، ازدحام جمعیت در شلغوی صفحه خريد و عدم شماره‌گذاري صندلی‌های سالن می‌باشد. به عبارت دیگر نبود صندلی‌های مناسب در جايگاه تماشاگران، از مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثيرگذار شرایط برگزاری مسابقات

از دیگر عوامل بروز خشونت و پرخاشگری، رفتار تماشاگران است. نتایج اين قسمت از تحقیق حاضر، با تحقیقات قربانی و همکاران (۲۰۲۰)، دبیر و همکاران (۲۰۲۰) و تامبرونی و همکاران (۲۰۰۸) همخوانی دارد (۲۱-۱۹). مطابق بانظريه تئوري رفتار غريزى، پرخاشگری و خشونت‌هایي که در هنگام مسابقات ورزشی يا بعد از پایان آن به‌وسيله تماشاگران بروز می‌کند، نمایشي سمبليک از انرژي پرخاشگرایانه است که اگر سركوب شود، در متن جامعه بروز می‌کند و نرخ جرائم خشونتی و رفتارهای خشونت‌آمييز را در صحنه‌های ديگر اجتماعی بالا خواهد برد. در اين راست، ناکامي در رسيدن به اهداف منجر به بروز رفتارهای مختلفی می‌شود که يكى از آن‌ها پرخاشگری است، برق طبق اين تئوري رفتارهای وندالستيک و اواباشگرایانه تماشاگران تا حدود زياطي نتيجه ناکامي آن‌ها در تحقیق اهدافشان در جريان برگزاری مسابقات می‌باشد (۲۲).

يکى از نظرىه‌های روان‌شناختی پرخاشگری، نظرىه ناکامي است. مطابق با نظرىه، ناکامي سبب بروز برخى شكل‌های رفتار پرخاشجويانه می‌شود. صاحب‌نظران چند عامل ناميد‌کننده را علل پرخاشگری تماشاگران ذكر می‌کنند. يكى از اين عوامل می‌تواند عملکرد ضعيف تيم محبوبشان باشد به ویژه وقتی ميزبان هستند. تجربه نشان می‌دهد که برخى از جنبه‌های مربوط به رفتار نابهنجار تماشاگران ورزشی ناشی از نارضایتی آنان (برای مثال تصمیمات داور در مورد بازيکنان خاطی) در جريان برگزاری يك رويداد ورزشی است. همچنین حساسیت نتيجه يك بازی جهت كسب جایگاه يا مقام موجب افزایش واكنش‌ها به عملکرد بازيکنان يا داوران می‌گردد (۲۳).

در بُعد مدیریتى مؤلفه‌ها به ترتیب مدیریت برگزاری مسابقات (۰/۸۶)، شرایط برگزاری مسابقات (۰/۷۸)، اماكنات و خدمات (۰/۷۵)، تجهیزات الکترونیکی (۰/۶۹) و سیستم جو امتیتی (۰/۶۳) تاثیر بيشتری بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات كشتی داشتند که مدیریت برگزاری مسابقات و شرایط برگزاری مسابقات بيشترین تأثير را داشتند. رويدادهای ورزشی يكى از جذاب‌ترین و پرбیننده‌ترین وقایع در دنياى کشوری هستند و تماشاگران زيادي را به ورزشگاهها می‌کشانند. امروزه نابهنجاری‌های رفتاری و کلامی در بين

احتمال زیاد پیاده می‌کنند (۲۶).

نتایج به دست آمده از تحقیقات نشان‌دهنده این مسئله است که یکی از عوامل عمد و مؤثر در بروز این چنین رفتارهایی عدم کنترل فضاهای استادیوم‌ها و بیرون از آن بخصوص از سوی نیروی انتظامی می‌باشد. خشونت تماشاگران در بسیاری از مواقع در نتیجه احساس رهایی از قید و بندهای موجود جامعه و خانواده است. که فضای استادیوم و شرایط مسابقه به آن‌ها می‌دهد. به اعتقاد این نظریه پردازان، اگر قوانین و مقررات همان‌گونه که در جامعه و در شرایط محیطی متفاوت اعمال می‌شود در فضای استادیوم نیز اعمال شود، جلوی اغتشاشات و بی‌نظمی‌ها گرفته می‌شود. می‌توان گفت که در پیشگیری و کنترل خشونت و پرخاشگری در مسابقات ابتدا باید تشخیص داده شود که چه عواملی باعث این نوع خشونت و پرخاشگری شده است. نتایج تحقیق نشان داد که دلایل اصلی اثربدار در رفتارهای خشونت و پرخاشگری در بعد رفتاری، رفتار ورزشکاران می‌باشد. لذا انتظار می‌رود برای کاهش بروز خشونت و پرخاشگری در بین ورزشکاران مدیران سازمان، مسئولان برگزارکنندگان مسابقات با کنترل و نظارت برخی عوامل می‌تواند تاثیر پسزایی داشته باشد. همچنین مشخص شد که امکانات و تسهیلات و شیوه‌های تحقق بر تمايل به خشونت و پرخاشگری در ورزشگاه‌ها، ایجاد امکانات مناسب برای دسترسی به تسهیلات گوناگونی مانند سرویس‌های بهداشتی، محل‌های غذاخوری، مکان‌های نشیمن، بلیط مسابقات و دسترسی به وسائل ایاب و ذهاب به ورزشگاه، نبود دوربین در کنار تشك، هتل نامناسب برای کشتی گیران و کادر اجرایی باشد. همچنین می‌توان نقش خانواده را در تربیت ناصحیح، اجتماع را در ایجاد فرهنگ نامناسب، دوستان و همسالان را در تقليید کردن از حرکات ناشایست هم، عوامل روان‌شناختی و اقتصادی افراد را در بروز رفتارهای نابهنجار مؤثر دانسته و در صدد بهبود عیوب این عوامل گام مؤثر برداشت.

References

1. Fatma H, Khan TF, Husain M. Psychobiology of aggression in sports. Indian J Health Wellbeing.

بر بروز رفتارهای نابهنجار می‌باشدند. نبود نظم و انضباط در ورزشگاه، ورود زود هنگام تماشاگران به ورزشگاه، نبود امکانات آشامیدنی و خوراکی در ورزشگاه، پاکیزه نبودن و کمبود امکانات بهداشتی در ورزشگاه نیز در بروز پرخاشگری نیز نقش دارند. بر این اساس، محور این اقدامات باید معطوف به ایجاد امکانات مناسب برای دسترسی طرفداران به تسهیلات گوناگونی مانند سرویس‌های بهداشتی، محل‌های غذاخوری، مکان‌های نشیمن، بلیط مسابقات و دسترسی به وسائل ایاب و ذهاب به ورزشگاه باشد.

عوامل مؤثر دیگر در این تحقیق عوامل فرهنگی است. ابعاد جو رسانه‌ای و مداخلات، تعارض درونی و بیرونی تیم‌ها، نگرش و رفتار متقابل تیم‌ها و زمینه فرهنگی میزان تأثیر تبیین کننده رویداد هستند و در پویایی و تأثیرات آن نقش دارند. بر اساس دیدگاه‌های جدید ریشه اولیه کنترل پایدار و مداوم پرخاشگری، الگوسازی و تقویت معیارهای اجتماعی فرهنگی است (۲۴). بر این اساس، رسانه‌ها می‌توانند نقشی دوگانه در پرخاشگری تماشاگران داشته باشند. از یک طرف تیترهای خبری جنجالی می‌تواند سبب تحریک تماشاگران شود و از سوی دیگر رسانه می‌تواند ابزار مناسبی برای فرهنگ‌سازی باشد به عبارت دیگر حاشیه‌سازی مجلات و روزنامه‌های ورزشی در مورد بازی، حضور خبرنگاران در اطراف زمین و تجمع عکاسان پشت دروازه‌ها از مؤثرترین مؤلفه‌های تاثیرگذار عامل رسانه‌های ورزشی بوده است.

در نهایت عوامل مؤثر دیگر بر بروز خشونت و پرخاشگری، پدیده‌هایی روانی- اجتماعی هستند که در محیط‌های جمعی هیجان‌آور امکان تجلی پیدا می‌کنند. بررسی زمینه‌های مساعد اجتماعی موجود در ورزش کشتی را می‌توان بررسی جامعه‌شناسانه‌ای دانست که امکان شناخت عامل‌های اجتماعی مؤثر را در ورزش و خشونت فراهم سازد (۲۵). مطابق با نظریه یادگیری اجتماعی، رفتار شخص از طریق مشاهده و در طول جامعه‌پذیری و الگوسازی شکل می‌گیرد، به نظر بندروا، افراد با مشاهده رفتارهای خشن و نامطلوب از خانواده، رسانه، همسالان یاد می‌گیرند که خشونت چیست و چگونه باید آن را به انجام رسانید، سپس این رفتار را در زندگی شخصی خود، حتی در زندگی اجتماعی به

- 2017;8(7):744-7.
2. Lee AH, DiGiuseppe R. Anger and aggression treatments: a review of meta-analyses. *Curr Opin Psychol*. 2018;19:65-74.
 3. Waltes R, Chiocchetti AG, Freitag CM. The neurobiological basis of human aggression: a review on genetic and epigenetic mechanisms. *Am J Med Genet Part B: Neuropsychiatr Genet*. 2016;171(5):650-75.
 4. KhaghaniAvar F, Shanvaz B. A Study of Verbal and Virtual Violence of Football Spectators in Iran (Causes and Solutions). *J Physic Educ Sports Sci*. 2016;1(4):40-54.
 5. Sadeghi S, Farajzadegan Z, Kelishadi R, Heidari K. Aggression and violence among Iranian adolescents and youth: a 10-year systematic review. *Int J Prev Med*. 2014;5(Suppl 2):S83.
 6. Sofia R, Cruz JFA. Unveiling anger and aggression in sports: The effects of type of sport, competitive category and success level. *Rev psicol deporte*. 2017;26(2):21-8.
 7. Bartlett ML, Abrams, M. (2019). Anger and aggression in sport. In M. H. Anshel, T. A. Petrie, & J. A. Steinfeldt (Eds.), *APA handbook of sport and exercise psychology*, Vol. 1. *Sport psychology* (pp. 509–528). American Psychological Association.
 8. Güller M, Soyer F. Examining mobbing perceptions and organizational commitment levels of physical education and sport teachers. *J Physic Educ Sport*. 2016;16(1):210.
 9. Sheykhi R, Sharifiyan E. Anger and Sabotage of the Football Fans and its Relationship with Quality of Service in a Sport Stadium. *Appl Res Sport Manag*. 2017;2(22):89-95.
 10. Hart KE, Scholar F, Kritsonis WA, Alumnus D, editors. Critical analysis of an original writing on social learning theory: Imitation of film-mediated aggressive models by: Albert Bandura, Dorothea Ross and Sheila A. Ross. *Natl Forum Appl Educ Res journalJ*. 2006.
 11. Delgado ÁA, Gómez GEA. Manifestaciones de violencia en el estadio de fútbol: El caso del Granada Club de Fútbol.(Manifestations of violence in the football stadium: The case of Granada Football Club). *Cultura, Ciencia y Deporte*. 2018;1(1):231-42.
 12. Lake YA. Political Causes of Sport Related Violence and Aggression: A Systematic Review. *Journal abrev*. 2020.
 13. Hwang JW, Choi JS, Kwon SH. Verification of the structural relationship model of college athletes' perfectionism, anxiety, and aggression in contact and non-contact sports. *Korean J Sport Sci*. . 2019;30(1): 160-177.
 14. Işık M, Kılıç İ, Aksoy K. Aggression levels of hearing impaired athletes: A comparison on individual and team sports İşitme engelli sporcuların saldırganlık düzeyleri: Bireysel ve takım sporu üzerine bir karşılaştırma. *J Hum Sci*. 2017;14(4):3221-9.
 15. Saleimian Z, Mehdizadeh I, Namazizadeh M. he effect of perfectionism, team norms and moral atmosphere on aggressive behaviors in basketball players. *ournal of Sport Management and Motor Behavior*. 2016;12(23):145-56.
 16. Milovanović I, Gentile A, Gutović T, Kezić A, Matović D, Kreivytė R, et al. Prosocial and Aggressive Behavior Occurrence in Young Athletes: Field Research Results in Six European Countries. *Sustainability*. 2020;12(12):5085.
 17. Bendakfal R. Psychological Study of Modern Teaching Methods of Physical Activity Athlete to Mitigate Aggressive Behavior in Schools. Comparison Between Command Style, Training And Interactive Style In The Secondary Phase of The Study. *DSpace UMBM*. 2018;9(1)250-259.
 18. Bjørkly S. Psychological theories of aggression: principles and application to practice. *Violence in Mental Health Settings*: Springer; 2006. p. 27-46.
 19. Ghorbani L, Farahani M, Keshavarz L. Analysis of Environmental and Organizational Factors Affecting the Aggression and Violence of Iranian Volleyball Spectators. *Appl Res Sport Manag*. 2020;8(4):25-37.
 20. Dabir A, Zabihi I, Jamshidi A. Exploring Environmental and Service Factors Influencing Violence and Aggression in Spectators of Iran Popular Premier League Football Teams. *New Trends Sport Manag*. 2020;8(29):9-24.
 21. Tamborini R, Chory RM, Lachlan K, Westerman D, Skalski P. Talking smack: Verbal aggression in professional wrestling. *Commun Stud*. 2008;59(3):242-58.
 22. Heydarinejad S, Gholami S. Identification of factors of aggression incidence among football spectators in Khuzestan. *Stud Physic Culture Tourism*. 2012;19(1):37-41.
 23. DeWall CN, Finkel EJ, Denson TF. Self-control inhibits aggression. *Soc Pers Psychol Compass*. 2011;5(7):458-72.
 24. Sparby EM. Digital social media and aggression: Memetic rhetoric in 4chan's collective identity. *Comput Compos*. 2017;45:85-97.
 25. Albert B. Social learning theory of aggression. *The control of aggression*: Routledge; 2017. p. 201-52.
 26. Bandura A, Hall P. Albert bandura and social learning theory. *Learning theories for early years practice*. 2018;63.